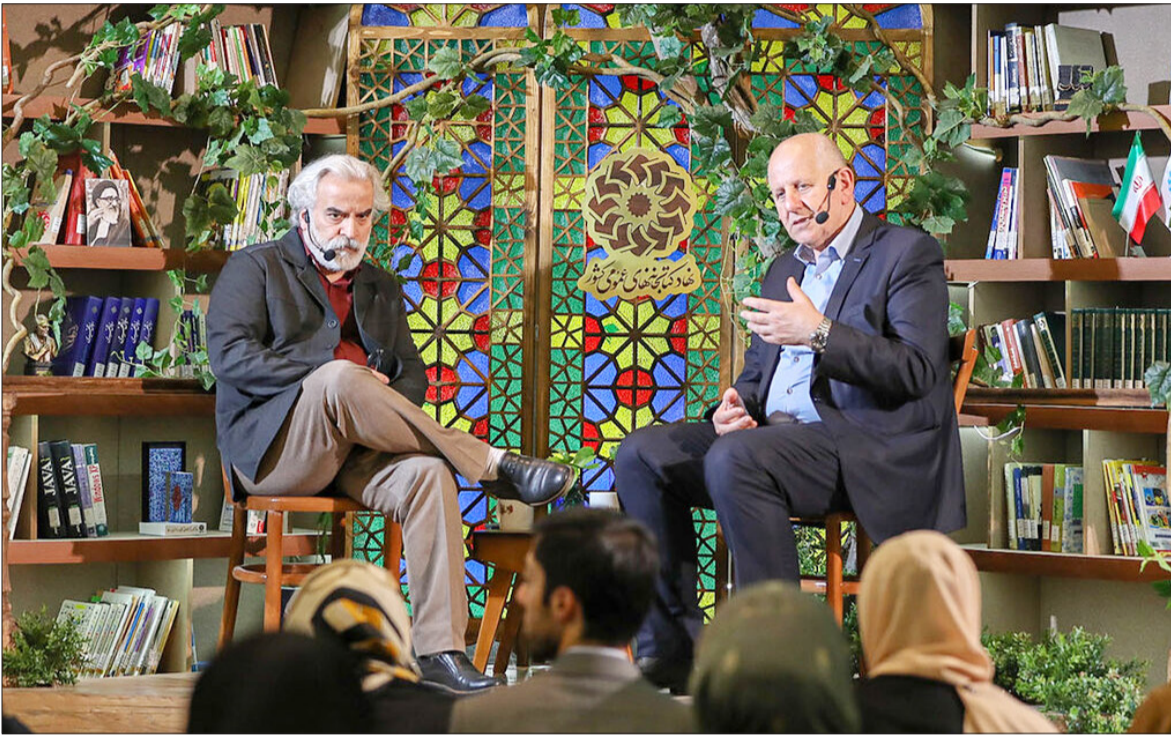

گزارش «فرهنگستان» از سفر هیات فرهنگی بوسنی وهرزگوین به ایران

یک دستاورد بزرگ کتابی

محمدرضا پارسا
خبرنگار

ابتدای هفته گذشته بود که خبری مبنی بر حضور هیاتی از کتابخانه غازی خسروبیگ بوسنی وهرزگوین در کشورمان در فضای مجازی منتشر شد. سفری که حدود یک هفته به طول انجامید و طی آن مسئولان و مدیران این کتابخانه در نشست‌های تعاملی متنوعی با هم‌تایان خود در ایران شرکت کرده و از کتابخانه‌های مختلف و نمایشگاه کتاب تهران بازدید کردند. این رویداد بزرگ فرهنگی به همت رابزنی فرهنگی کشورمان در سارایوو و هماهنگی اداره کل همکاری‌های علمی و دانشگاهی از تاریخ ۱۶ تا ۲۲ اردیبهشت‌ماه به میزبانی نهاد کتابخانه‌های عمومی جمهوری اسلامی ایران برگزار شد.

کتابخانه غازی خسروبیگ در سارایوو پایتخت بوسنی وهرزگوین، با حدود ۵۰۰ سال قدمت و داشتن بیش از ۱۰ هزار کتاب بی‌نظیر دستنویس نه تنها در بوسنی وهرزگوین بلکه به‌عنوان حافظه شبه‌جزیره بالکان معروف است. عثمان لویچ (رئیس کتابخانه)، شاهسنا جولوویچ (مدیر روابط عمومی)، آملای لپیچ (کتابدار)، عزالدین زوگورلیچ (کتابدار)، مهو مانگیو (متخصص آرشیو) و روح‌الحوجبیچ (مرمت‌گر نسخ خطی) از اعضای هیات اعزامی کتابخانه غازی خسروبیگ به ایران بودند. در ادامه گزارش مختصری از این سفر و دستاوردهای فرهنگی آن خواهید خواند.

||

تفاهنامه همکاری

تفاهنامه همکاری نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و کتابخانه غازی خسروبیگ با حضور عثمان لویچ رئیس کتابخانه غازی خسروبیگ، محمدحسین انصاری رابزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در بوسنی وهرزگوین، سیدباقر میرعبداللهی معاون برنامه‌ریزی، پژوهش و فناوری اطلاعات، مدیران فرهنگی، کتابداران و اهالی رسانه دوشنبه ۱۸ اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۲ در کتابخانه مرکزی پارک شهر تهران امضا شد. براساس این تفاهنامه تعهدات نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور میزبانی سالانه تعدادی از کارکنان و کتابداران کتابخانه غازی خسروبیگ برای بازدید از کتابخانه‌های عمومی ایران، توسعه همکاری کتابخانه با سایر کتابخانه‌های ایران، مشارکت در غنی‌سازی منابع فارسی کتابخانه، آموزش ورود اطلاعات منابع در نرم‌افزارهای تخصصی، ارائه فهرستی از نسخ خطی موجود و ایجاد فهرستگان مشترک از منابع آن کتابخانه، خواهد بود. همچنین میزبانی سالانه تعدادی از کارکنان و کتابداران نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور برای بازدید از کتابخانه غازی خسروبیگ، به اشتراک‌گذاری نسخه الکترونیکی کتب خطی و کمپاب با کتابخانه‌های عمومی ایران، توسعه همکاری کتابخانه‌های ایران با کتابخانه‌های بوسنی وهرزگوین به‌عنوان واسطه، اشتراک فهرست منابع کتابخانه با کتابخانه‌های عمومی ایران از تعهدات کتابخانه غازی خسروبیگ در این تفاهنامه خواهد بود.

عثمان لویچ در این برنامه ضمن تشکر از میهمان‌نوازی نهاد کتابخانه‌ها در سفر به ایران، از دو کتابخانه عمومی شهر تهران به‌عنوان نمونه‌هایی شاخص نام برد و گفت: «بازدید از کتابخانه با باطاهر و هدهدسفید در شهر تهران برای ما نشان‌دهنده یک کتابخانه منسجم و سازمان‌یافته برای کودکان بود که با پذیرایی و میزبانی گرم اعضا از ما در خاطرمان مانده است.»

بازدید از نمایشگاه کتاب تهران

هیات اعزامی از کتابخانه غازی خسروبیگ در اواخر سفر خود از نمایشگاه کتاب

تهران بازدید کردند. لویچ در حاشیه این بازدید گفت: «در مدتی که در ایران بودیم، از بسیاری از کتابخانه‌های عمومی کشور دیدن کردیم و برای ما جالب بود که جمهوری اسلامی ایران با ۳۸۰۰ کتابخانه عمومی، وسیع‌ترین شبکه کتابخانه‌ای را در جهان اسلام دارد. ما آمادگی داریم تا با کتابخانه‌های عمومی کشور ایران در زمینه‌های فرهنگی مشترک از جمله ترجمه و چاپ نسخ خطی و سایر آثار برتر همکاری کنیم. در همین راستا نیز اخیراً با نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور ایران تفاهنامه همکاری امضا کرده‌ایم.»

مدیر کتابخانه غازی خسروبیگ در بخشی از صحبت‌هایش خواستار همکاری در زمینه مرمت نسخ خطی با کتابخانه‌های عمومی ایران شد و بیان کرد: «کتاب «احیاء العلوم الدین» قدیمی‌ترین نسخه خطی مربوط به امام محمد غزالی است که در کتابخانه غازی خسروبیگ سارایوو وجود دارد و تاریخ این کتاب مربوط به شش سال قبل از فوت امام محمد غزالی است. به‌طور قطع ایرانی‌ها تجربیات بسیاری خوبی در زمینه مرمت نسخ خطی دارند و ما نیز تجربه‌ای ۱۵ ساله در این حوزه داریم. امیدوار هستیم با همکاری مسئولان و دست‌اندرکاران حوزه فرهنگی ایران بتوانیم در زمینه مرمت نسخ خطی تجربه کسب کنیم و در مرمت نسخ خطی موجود در کتابخانه‌های کشور بوسنی وهرزگوین، به‌خصوص غازی خسروبیگ به کار بنشینیم.»

گفتنی است نشست پژوهشی «کتابخانه‌های عمومی؛ سیاست‌ها و برنامه‌ها» با حضور رئیس کتابخانه غازی خسروبیگ بوسنی وهرزگوین و باقر میرعبداللهی، معاون برنامه‌ریزی، پژوهش و فناوری اطلاعات نهاد در غرفه نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور از برنامه‌های حاشیه‌ای حضور لویچ در نمایشگاه کتاب تهران بود. میرعبداللهی در این برنامه اظهار داشت: «به اعتقاد ما کتابخانه نباید

احیایی، مسئول کتابخانه عمومی با باطاهر ضمن معرفی بخش‌های مختلف کتابخانه به بیان خدمات متنوع فرهنگی-آموزشی پرداختند.

هیات اعزامی کتابخانه غازی خسروبیگ بوسنی وهرزگوین ۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۲ از فعالیت‌های مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور بازدید کردند. در این برنامه نرم‌افزارهای کاربردی این مرکز، توسط سیداحمد الحسینی، مدیر اداره ارتباطات مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی نور به میهمانان معرفی و قابلیت‌های کتابخانه دیجیتال نور تشریح شد.

عثمان لویچ و هیات همراه، در ادامه بازدیدها و برنامه‌هایشان در ایران، روز ۲۲ اردیبهشت‌ماه ضمن بازدید از کتابخانه عمومی آیت‌الله مرعشی‌نجفی (ره) با سیدمحمود مرعشی‌نجفی، مدیر این کتابخانه دیدار و گفت‌وگو کردند. در این برنامه، مرعشی‌نجفی با تاکید بر آمادگی کتابخانه عمومی آیت‌الله مرعشی‌نجفی (ره) برای همکاری مشترک در حوزه نسخ خطی گفت: «سال‌هاست که با همکاری وزارت امور خارجه در حال تدوین فهرست نسخ خطی کشورهای کم‌امکانات مثل کشورهای آفریقایی هستیم و همکاری‌های مشترکی با کتابخانه‌های حوزه علوم اسلامی در کشورهای مختلف داریم که امیدواریم این دیدار زمینه ایجاد ارتباط بیشتر با کتابخانه غازی خسروبیگ و اشتراک نسخ خطی را فراهم کند.» لویچ نیز شباهت کاری کتابخانه غازی خسروبیگ و کتابخانه عمومی آیت‌الله مرعشی‌نجفی (ره) در محافظت و نگهداری از نسخ خطی را عامل نزدیکی این دو کتابخانه به یکدیگر دانست. هیات بوسنیایی در سفر خود به شهر مقدس قم و بازدید از کتابخانه عمومی آیت‌الله مرعشی‌نجفی (ره)، در حرم مطهر حضرت فاطمه معصومه (س) نیز حضور یافتند و از بخش‌های مختلف کتابخانه مرکزی قم بازدید کرده و با خدمات آن آشنا شدند.

در ایام حضور هیات بوسنیایی در ایران، افزون بر نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، یک نمایشگاه دیگری نیز فعالیت خود را آغاز کرد. هم‌زمان با روز اسناد ملی و میراث مکتوب، آیین افتتاحیه نمایشگاه «کتاب و کتابخوانی در آینده اسناد» به همت اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان خراسان رضوی با همکاری دفتر منطقه شمال شرق کشور سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران و با حضور هیات کتابخانه غازی خسروبیگ سارایوو در کتابخانه مرکزی امام خمینی (قدس سره) مشهد برگزار شد. عثمان لویچ در سخنرانی خود در این برنامه، ضمن اشاره به مجموعه غنی از اسناد خطی و مدارکی که در کتابخانه غازی خسروبیگ سارایوو از ۳۰۰ سال پیش در قلب اروپای مسیحیت نگهداری و محافظت می‌شود، گفت: «برای نگهداری اسناد و متون اسلامی که از هزار و ۵۰۰ سال قبل نوشته و نگهداری شده از کشور ایران قدرانی می‌کنیم. ما پل ارتباطی بین شرق و غرب هستیم و از تمام پتانسیل‌های خود برای حفظ آثار استفاده خواهیم کرد.»

حضور هیات بوسنیایی در مشهد، سبب شد که آنها از بخش نسخ خطی و مخزن کتب خطی و سنگی و بخش مرمت کتابخانه آستان قدس رضوی نیز بازدید کنند. در این برنامه رئیس و کتابداران کتابخانه غازی خسروبیگ با حضور در بخش مرمت نسخ خطی با فرآیند مرمت این آثار، آشنا شدند.

بازدید رئیس کتابخانه غازی خسروبیگ بوسنی وهرزگوین و هیات همراه از موزه خط و کتابت میرعماد در مجموعه سعدآباد و حضور در امامزاده صالح (ع) تجریش، دیدار با مهدی رضانی، دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور و... بخش دیگری از برنامه‌های انجام‌شده در سفر هیات بوسنیایی به ایران بود.

از اینجا مونده و از اونجا روند!

اینجا البته حداقل‌هایی است که باید برای رویدادی عمومی که همه حق شرکت در آن را دارند در نظر گرفته شود. مدل ایده‌آلی که بد نیست به آن به‌طور جدی فکر شود این است که شرایطی فراهم شود که مادران بتوانند برای دقایق یا ساعتی، فرزند خود را به دست چند مربی در فضایی استاندارد در نمایشگاه بیاورند و هم خودشان با سرعت بیشتر و اعصاب آرام‌تر و طیب خاطر به گشت‌گذار و خرید کتابی‌شان بپردازند و هم بچه‌ها ناچار نشوند بیش از حد تحمل و توان‌شان شبیه آدم‌بزرگ‌ها رفتار کنند و کلافگی و خستگی آنها را از هرچه کتاب و گردش خانوادگی است متنفر نکند!

پ.ن: اگر با خود فکر می‌کنید مادر می‌تواند خانه بماند و نمایشگاه نیاید که نه مشکلی باشد و نه توقعی، تبریک می‌گویم، دیکتاتور درون‌تان زنده است! البته بد نیست با خود مرور کنید که نه نمایشگاه و نه هر محیط اجتماعی دیگری ارت پدر شما نیست و همه افسار جامعه حق دارند از آن بهره کافی ببرند و این وظیفه مسئولان است که شرایط را برای حضور همه فراهم و مناسب‌سازی کنند.

داده است، تمهید اندیشیده شود. مادرانی که با فرزندان خود در نمایشگاه حاضر می‌شوند، گاه با چالش کلافگی بچه‌ها مواجهند. چاره این کلافگی وجود فضایی با تهویه و هوای مناسب و بدون وجود موانع متعددی به اسم غرفه و اسپیس و جمعیت است که بچه‌ها بتوانند دقایقی کف زمین غلت بزنند یا دنبال هم بدوند و بچگی کنند. آدم‌بزرگ نیستند که با یادآوری مداوم به آنها تشر بنزیم کمی دیگر تحمل کن الان برمی‌گردیم خانه! نیازهای خودشان را دارند و به‌عنوان بخش قابل توجهی از جامعه حق دارند توقع داشته باشند نیازهایشان پیش‌بینی و برایش پاسخ مناسب در نظر گرفته شود. تازه سرگرم شدن بچه برای دقایقی نیز از نیازهای اولیه و عمومی اوست. شاید کاغذ و مدارنگی برای نقاشی، شاید لگو و شن برای بازی و شاید ماشین و توپ برای کیف کردن، طبیعتاً کسی نباید توقع داشته باشد که مادری که به قصد خرید کتاب با فرزند خود از خانه بیرون می‌آید و احتمالاً باید برایش آب و خوراکی و لباس هم همراه داشته باشد، به‌طور مجزا اسباب بازی هم با خود بیاورد! که تازه اگر بیاورد هم جایی برای بازی بچه وجود ندارد!

مسئله آنجا بیشتر به چشم می‌آید که می‌بینیم اسامال در چندین نقطه از شهرستان اصلی با فاه و نیمکت‌هایی برای استراحت موقت بازدیدکنندگان در نظر گرفته شده تا کمتر کسی از پادرد و خستگی گوشه نمایشگاه روی زمین بنشینند. این توجه خوشایند به یک مساله درست است و باعث می‌شود بی‌مهری در حق مادران بیشتر به چشم بیاید. چراکه احتمالاً تعداد مادرانی که از عدم پیش‌بینی تمهیدات مناسب توسط مسئولان در این سال‌ها گلایه کرده‌اند و قید نمایشگاه آمدن رازده‌اند، خیلی بیشتر است از تعداد آدم‌های معمولی که فقط ممکن است در اثر زیاد راه رفتن خسته شوند!

بماند که نشستن گوشه‌شبیستان برای دقایقی، شاید نمای چشم‌نوازی نداشته باشد اما کار بازدیدکننده خسته را راه می‌اندازد! اما مسائلی که مادران به‌طور روتین با آن سروکار دارند را بیک کنج‌نشستن نمی‌توان حل‌وفصل کرد. چون تنها تعویض پوشاک بچه و شیردادن نیست که نیاز مادران است؛ اینها کف چالش‌های حضور مادر در اجتماع است که توقع می‌رود برای آن در همه محیط‌های اجتماعی و فرهنگی و آموزشی و تفریحی، طبق آنچه قانون وعده

نقیسه‌سادات موسوی
خبرنگار

روی بنر گوشه اتوبان نوشته «سی و چهارمین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران» با خودم فکر می‌کنم برگزار می‌شود ۲۴ دوره از یک رویداد ثابت، کمترین دستاوردش باید این باشد که هر سال نسبت به سال قبل از خود، یک چالش کمتر داشته باشد. یعنی ایرادات یا مشکلات هر دوره تا دوره بعد بررسی و مرتفع شده باشد. منصفانه که به آن نگاه کنم، خیلی جاها هم همین اتفاق افتاده و از جانمایی غرفه‌ها و جایگاه سالن‌ها گرفته تا تهویه و بنرهای راهنمایی، همه و همه طی سالیان چندین بار دستخوش تغییر شده‌اند. اما آنچه با قدرت سر جای خود باقی است، چالش عدم وجود فضای مناسب و در شأن برای مادران است؛ مادرانی که با فرزند خود به نمایشگاه می‌آیند. اوضاع به قدری ناخوشایند است که انکار مسئولان به جای آنکه نبود فضای مناسب برای مادران را چالش ببینند، خود مادران را چالش می‌بینند و به جای تلاش برای حل مشکل فضای نامطلوب، در تلاش برای حذف حضور مادران هستند!